

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

המערערת

פלונית

-

המשיבים

המוסד לביטוח לאומי

לפני: השופטת לאה גליקסמן, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה, השופט רועי פוליאק
נציגת ציבור (עובדים) גב' רחל בנוזימן, נציגת ציבור (מעסיקים) גב' רחלי בודהנה

ב"כ המערערת - עו"ד איתמר כהן ועו"ד אוריה עמר הופנברג
ב"כ המשיב - עו"ד ענבל לש ועו"ד וויאן קליין

פסק דין

(נוסח מותר לפרסום על פי החלטה מיום 23.2.2025)

השופטת לאה גליקסמן:

1. ערעור זה סב על פסק דינו של בית הדין האזורי ירושלים (XXXXXX), שבו נדחתה תביעתה של המערערת לקבלת קצבת תלויים (נפגעי עבודה) בשל מותו של בעלה המנוח מר XXXX (להלן – המנוח).

רקע עובדתי:

2. להלן יפורט הרקע העובדתי, כעולה מרשימת המוסכמות שקבע בית הדין האזורי בהחלטה מיום 21.3.2022, מפסק דינו של בית הדין האזורי ומהחומר שבתיק. (ההפניות הן למוצגי המשיב (להלן – המוסד) שהוגשו לבית הדין האזורי בהודעה מיום 28.9.2022, למסמכי המערערת שהוגשו בהודעה מיום 3.11.2021 ולנספחים לתצהיר המערערת).
3. המנוח, יליד 1951.

4. המנוח עבד כיועץ השקעות בבנק במשך 38 שנים, משנת 1977 ועד לפיטוריו ביום 27.4.2015. (מוסכמה 2(א) לרשימת המוסכמות).

5. המנוח היה עובד מוערך (סעיף 1 בפרק העובדות בפסק הדין).

6. המנוח נחקר במסגרת פרשיית הונאה שאירעה בבנק, שלה הייתה שותפה גם עובדת שכפופה לו (להלן - העובדת הנוספת). ביום 2.2.2015 זומן לחקירה במשטרה בקשר

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

- לתלונה של בעלת חשבון בנק בסניף (להלן – **הלקוחה**) אשר טענה כי ניטל ממנה כסף שלא כדין. ביום 3.2.2015 נערך דיון במעצר והמנוח נשלח למעצר בית. כבי השופטת שפירא קבעה בדיון בהליך כי לא הוכח שהמנוח נטל כסף לכיסו. המנוח נחקר גם ביום 21.7.2015 ושב וטען כי לא קיבל דבר (מוסכמה 2) (ב) לרשימת המוסכמות; סעיף 2 לפרק העובדות בפסק הדין).
7. העובדת הנוספת הודתה כי היא נטלה את כל הכסף וכי המנוח לא נטל לכיסו דבר (סעיף 3 לפרק העובדות בפסק הדין).
8. ביום 5.2.2015 שלח הבנק מכתב השעיה למנוח שבו נאסר עליו להיכנס לחצרי הבנק (להלן – **מכתב ההשעיה**; מסמך 5 למסמכי המערערת). ביום 10.2.2015 קיבל המנוח מכתב מהבנק שלפיו על מנת לוודא שלא ייצור קשר עם לקוחות הבנק מספר הטלפון הנייד שלו הוחלף, ונאסר עליו לדבר עם לקוחות הבנק (מסמך 6 למסמכי המערערת; להלן – **מכתב החלפת הטלפון**). (סעיף 4 לפרק העובדות בפסק הדין).
9. ביום 27.4.2015, במסגרת פגישה שהתקיימה במשרדי הבנק בתל אביב, חתם המנוח על מסמך סיום עבודה בבנק (מסמך 7 למסמכי המערערת; להלן – **מסמך סיום העבודה**). מסמך סיום העבודה הוא מכתב של הבנק למנוח, שבפתיח לו נאמר "**למען הסדר הננו מעלים על הכתב את אשר סוכם בינינו בענין סיום עבודתך בבנק**". בהמשך נכתב, בין היתר, כי ביום 27.4.2015 הסתיים קשר העבודה, "**ומועד זה לא יידחה מכל סיבה שהיא, בין שהסיבה תלויה במי מהצדדים ובין כל סיבה אחרת אשר אינה תלויה בהם**"; ייערך למנוח חשבון סופי הכולל תשלום פיצויי פיטורים, וישוחררו לזכותו כל הכספים שהצטברו בקרן הפנסיה ובקרן השתלמות; מעבר לכספים אלה המנוח לא יהיה זכאי לתשלום כלשהו, לרבות הודעה מוקדמת; המנוח התחייב כי אין ולא יהיו לו או לבאים מכוחו כל טענות ו/או דרישות ו/או תביעות נוספות מהבנק. המנוח חתם בשולי המכתב על הצהרה שלפיה "**אני החתום מטה מאשר את תוכן האמור לעיל ומסכים לכל התנאים שפורטו**".
10. ביום 1.7.2015 ניסה המנוח להתאבד בתליה, ללא הצלחה, והובא על ידי המערערת לטיפול בבית חולים הדסה עין כרם. לאחר מכן, אושפז המנוח במחלקה הפסיכיאטרית בבית חולים הדסה עין כרם למשך שבועיים (מכתב שחרור ממחלקה פסיכיאטרית - מסמך 10 למסמכי המערערת).
11. המנוח הגיש תביעה לנכות כללית. בדיון בוועדה רפואית שהתקיים ביום 23.11.2016 אמר המנוח כך (פרוטוקול הוועדה הרפואית - מסמך 11 למסמכי המערערת):

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

"אני שורד. מעביר את הזמן. היה לי אירוע טראומתי שמלווה אותי עד היום, נקלעתי למצב טראומתי בעבודה. עדיין מטופל בציפרלקס. היו מחשבות להרוג את עצמי, אך היום כבר אין. עבדתי בבנק כ- 40 שנה. פרשתי מהעבודה. אין לי פסיכולוג. קשה לי להתרכז".

בסיכום דיון נקבע לעניין הנכות הפסיכיאטרית כך :

"מדובר באדם ללא הסטוריה פסיכיאטרית עד 7/2015 שפיתח מצב דכאוני תגובתי קשה עם ניסיון אובדני חמור. לאחר אשפוז קצר נמצא במעקב אמבולטורי, עם הטבה מסוימת במצבו. עקב גילו המתקדם, ומצבו הנפשי תקבע נכות יציבה".

הוועדה הרפואית (נכות כללית) קבעה למנוח 55% נכות רפואית צמיתה, מתוכם 50% בגין אפיזודה דיכאונית לפי פריט 34(א)(5) מיום 1.7.2015. בעקבות כך נקבעה למנוח דרגת אי כושר בשיעור 100%.

12. הלקוחה הגישה תביעה אזרחית כנגד הבנק, המנוח והעובדת הנוספת. תחילה נחתם הסכם פשרה בין הלקוחה לבין הבנק (נ/12 למוצגי המוסד). לאחר מכן, נחתם הסכם פשרה במסגרת הליך גישור בין הלקוחה לבין המנוח והעובדת הנוספת (נ/13 למוצגי המוסד). על פי הסכם הפשרה, המנוח והעובדת הנוספת ישלמו ללקוחה 90,000 ₪ כל אחד, ובסך הכל 180,000 ₪. לטענת המערערת, למנוח לא היה כוח להתמודד עם התביעה, ולכן הסכים לחתום על הסכם הפשרה. עם זאת, העובדת הנוספת שילמה את מלוא הסכום, לרבות חלקו של המנוח בפשרה. טענה זו של המערערת נתמכה בהמחאות של העובדת הנוספת שהופקדו בחשבון הבנק של המנוח והמערערת בסך של 90,000 ₪ (נספח ג' להודעת הערעור).

13. המנוח היה מיוצג במהלך התקופה מאז החקירה הראשונה בשנת 2015 ועד לפטירתו בתקופות שונות (סעיף 7 לפרק העובדות בפסק הדין).

14. ביום 8.5.2018 נשלח למנוח מכתב מפרקליטות מחוז ירושלים, שלפיו נשקלת אפשרות להעמיד אותו לדין פלילי, בכפוף לכללי השימוע (נ/14 למוצגי המוסד). בא כוחו של המנוח עו"ד רועי בראונר העלה במכתב מיום 9.7.2018 את הטענות המצדיקות הימנעות מהגשת כתב אישום כנגד המנוח (נ/15 למוצגי המוסד). ביום 5.7.2018 ניתן צו לתפיסת כל חשבונות הבנק של המנוח, לרבות חשבונות שבהן היה המנוח מיופה כוח – חשבון הבנק של אמו וחשבון הבנק של בתו (נ/16 למוצגי המוסד).

15. המנוח התאבד ביום 26.7.2018. במכתב שהשאיר (להלן – **מכתב ההתאבדות**; נ/17 למוצגי המוסד) כתב המנוח כך :

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

"הפרקליטות עיקלה את כל החשבונות בנק שלנו
לא ברור לי למה
אני לא יכול יותר לא מתמודד
קשה לי מאד
תתקשרי לעו"ד רועי

• לא קיבלתי ולא לקחתי אגורה אחת מהזקנה".

16. תביעתה של המערערת לקבלת גמלת תלויים (נפגעי עבודה) מהמוסד נדחתה בנימוק ש"מתוך הנתונים שבידינו וחוות דעת רפואית של מומחה לפסיכיאטריה לא הוכח אירוע ואף לא אירוע חריג בסמוך להתאבדות".

ההליך בבית הדין האזורי :

17. המערערת טענה כי אירוע המעצר וההשעיה ואירוע סיום העבודה (שלגרסתה היה פיטורים ולא סיום עבודה בהסכמה) (להלן – **האירועים**) היו אירועים טראומטיים, שגרמו למנוח לדיכאון; מספר חודשים לאחר שהושעה מעבודתו בבנק ופוטר ניסה המנוח להתאבד, אך ניסיון זה לא צלח; לאחר ניסיון ההתאבדות הראשון הגיש המנוח תביעה למוסד במסגרת ענף נכות כללית, עת הוא ציין במפורש לפני הוועדה הרפואית כי עבר אירוע טראומתי בעבודה, ונקבעה לו נכות נפשית בשיעור של 50%; לאחר כשלוש שנים ניסה המנוח להתאבד שוב, והפעם למרבה הצער הניסיון צלח. בתמצית, טענה המערערת כי האירועים היו בגדר אירועים מיוחדים בעבודה, שגרמו למנוח ליקוי נפשי – דיכאון, שבסופו של יום הוביל להתאבדותו של המנוח. המערערת הבהירה כי אינה טוענת שההתאבדות היא תאונת עבודה, אלא שההתאבדות התרחשה כתוצאה מהחמרה במצבו הרפואי של המנוח, ושאותו מצב רפואי נגרם כתוצאה מהאירועים המיוחדים בעבודה. על כן, המערערת, שהיא אלמנתו, זכאית לקצבת תלויים (נפגעי עבודה). המערערת עתרה כי בית הדין האזורי ימנה מומחה רפואי על מנת שיבחן את הקשר הסיבתי בין האירועים לבין הליקוי הנפשי.

18. בפני בית הדין האזורי העידו מטעם המערערת: המערערת; מר XXXX – אשר עבד בבנק שנים רבות, בחלקן עם המנוח; מר XXXX – חבר של המנוח והמערערת; מר XXXX – חבר של המנוח, שהמנוח היה גם הבנקאי שלו בסניפים השונים של הבנק בהם עבד. המוסד לא זימן עדים.

19. בין הצדדים התנהלו הליכים ממושכים של גילוי ועיון במסמכים. המוסד ביקש תחילה להגיש מסמכים רבים כמוצגים בתיק, לרבות כל תיק המשטרה בעניינו של המנוח. על פי החלטות שונות של בית הדין, האחרונה מיום 18.9.2022, הגיש המוסד ביום 28.9.2022

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

תיק מוצגים של המסמכים עליהם הוא מבקש להסתמך. המערערת הגישה מסמכים בהודעתה מיום 3.11.2021 וכנספחים לתצהירה.
20. המערערת הלינה בערעורה הן על הליך גילוי ועיון במסמכים והן על אופן ניהול ההליך על ידי בית הדין האזורי, ולכך נתייחס בהמשך, ככל שיהיה צורך.

פסק דינו של בית הדין האזורי:

21. בית הדין האזורי דחה את התביעה מטעמים שונים, אותם נפרט להלן.

1) אירוע ההשעיה ואירוע סיום העבודה אינם אירועים מיוחדים:

22. כאמור, המערערת טענה לשני אירועים מיוחדים – אירוע ההשעיה מעבודה ואירוע סיום העבודה. כבר בשלב זה נציין כי בית הדין עשה שימוש בביטוי "אירוע חריג", כנדרש על פי הפסיקה עת מדובר באירוע לב או באירוע מוחי, ולא בביטוי "אירוע מיוחד", כנדרש על פי הפסיקה עת מדובר בפגיעה נפשית [עב"ל (ארצי) 50727-09-14 פלוני – המוסד לביטוח לאומי (23.11.2015); עב"ל (ארצי) 24888-10-18 ציון אהרון - המוסד לביטוח לאומי (10.7.2019); להלן – עניין אהרון].

23. בכל הנוגע לאירוע סיום העבודה העידה המערערת בתצהירה כי הבנק התנער מהמנוח, על מנת להקטין את הנזק מהפרשה ומהסיקור התקשורתי שנלווה לה; ביום 27.4.2015 החתים הבנק את המנוח על מסמך סיום עבודה שהיה למעשה פיטורים, ללא שנערך לו שימוע; המנוח הסתיר ממנה את העובדה שזומן לפגישה בבנק, ונודע לה עליה רק לאחר החתימה; המנוח הסביר לה שהבנק איים עליו שאם לא יחתום על הסכם הפרישה שהוצע לו, במסגרתו ישולמו לו פיצויי פיטורים במלואם, הוא ימשיך להיות מושעה וממילא יוכל לחזור לעבודה רק לאחר שינקה את שמו לחלוטין, וזה יקרה אחרי שכבר יהיה בפנסיה, וכן כי איימו עליו שהבנק יעקל את כספי הפיצויים; גם חבר ועד העובדים לא ניסה לסייע למנוח. עוד העידה המערערת כי העובדה שהבנק התנער מהמנוח לאחר 38 שנות עבודה שברה אותו, שכן המנוח אהב את עבודתו והיה לו מוניטין ללא רבב. המעבר מעובד מסור ומוערך לאחד שאינו מורשה אפילו לדבר עם העובדים בבנק, ואינו יכול להיכנס לשטח הבנק, ותחושתו שאינו יכול לטהר את שמו ואיש אינו מעוניין לשמוע את גרסתו – שברו אותו. בעדותה בבית הדין הוסיפה המערערת כי המנוח לא ידע שהוא לא יחזור לבנק עובר לפגישה בבנק ביום 27.4.2015 שבה נחתם מסמך סיום העבודה (פרוטוקול ע' 20, ש' 11 – 12), וכי היא לא ידעה שהמנוח זומן לפגישה בתל אביב "מכיוון שגם הוא לא חשב שהוא הולך לאיזה משהו אקוטי" (פרוטוקול ע' 20, ש' 29); אין מדובר בסיום עבודה בהסכמה אלא "הכריחו אותו לחתום", והוא חתם כי "הם שמים לבן אדם אקדח ברכה" [צ"ל ברקה]

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

והוא צריך להגן על עצמו בבית משפט, ולהוציא מאות אלפי שקלים, ואומרים לו אתה לא תראה שקל אנחנו נעקל לך את כל הפיצויים, אתה בכל מקרה לא תחזור לבנק, אז אני לא רואה בזה הסכמה. מכריחים אותנו לחתום. גם לא מקשיבים לו בכלל" (פרוטוקול ע' 20, ש' 18 – 23).

24. בית הדין האזורי דחה את גרסתה של המערערת לעניין אירוע סיום העבודה, כמפורט להלן:

24.1. מעדותה של המערערת עלה כי המנוח לא דיבר אתה על האירועים וכי שמעה עליהם לראשונה בדיון המעצר בבית המשפט, ועל כן לא יכלה לשפוך אור על הילך רוחו או מעשיו של המנוח בעת "התפוצצות הפרשה" (סעיף 7 לפסק הדין);

24.2. בעת שהמנוח סיים את עבודתו בבנק היה לערך בן 67, שזה גם גיל הפרישה הטבעי, שכן הוא יליד 1951 והפרשה התפוצצה בשנת 2015 עת היה בן 66 (סעיף 6 לפסק הדין); (נציין, כי בית הדין האזורי לא דייק בעניין זה, שכן בשנת 2015 המנוח היה בן 64 ולא בן 66);

24.3. המערערת טענה כי הכריחו את המנוח לחתום על מסמך סיום העבודה, אולם למעשה לא ידעה האם יידעו את המנוח מראש על מהות השיחה, מה היה בשיחה ומה נאמר למנוח. לנוכח העובדה שקודם לפגישה המנוח הושעה מעבודתו בבנק והוחלף הטלפון הנייד שלו הטענה כי המנוח סבר שיישקל המשך עבודתו בבנק אינה עולה בקנה אחד עם האירועים בחודש פברואר 2015, כמו גם עם העובדה כי הפגישה התקיימה במשרדי הבנק בתל אביב ולא בסניף בירושלים שבו עבד; טענת המערערת על תקוותו של המנוח כי הבנק יבדוק את העניינים וייתן לו תפקיד אחר לא הייתה מבוססת; המנוח ידע לקראת מה הוא הולך, וכמו כן ועד העובדים היה מעורב. בנוסף, המנוח היה מיוצג ויכול היה להתייעץ עם בא כוחו על האירועים, והמערערת לא זימנה את עו"ד בראונר לעדות בנוגע לאותה פגישה בתל אביב. לנוכח כל האמור לעיל יש לדחות את טענתה של המערערת כי הזימון לפגישה בתל אביב וסיום העבודה היו הפתעה, שכן "קדמו לכך אירועים שונים ומדורגים מההזמנה לחקירה ועד לשינוי הטלפון" (סעיפים 8 – 14, סעיפים 20 – 21 לפסק הדין); חתימתו של המנוח על מסמך סיום העבודה הייתה בהסכמה גם אם כתוצאה מהאילוץ של ההליך הפלילי שהתנהל אותה עת (סעיפים 15 – 18 לפסק הדין). בית הדין שב והדגיש בהקשר זה כי איש לא היה נוכח בפגישה בין המנוח לבין נציגי הבנק בתל אביב, המערערת לא זימנה עדים מהבנק, וטענותיה לגבי לחץ שהופעל על המנוח בפגישה הועלו בעלמא (סעיפים 20 – 21 לפסק הדין); כמו

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

כן, הטענה שסיום העבודה לא היה בהסכמה אינה מתיישבת עם טענת המערערת שהמנוח חפץ לסיים את העניין, שהמנוח היה בסמוך לגיל פרישה ושהובטחו וגם שולמו פיצויי פיטורים ושחררו הכספים שהופקדו בקופת הגמל לזכותו. העובדה שסיום ההעסקה היה בהסכמה שומטת את הבסיס לטענה כי מדובר באירוע חריג (סעיף 34 לפסק הדין).

25. בית הדין האזורי הוסיף כי גם מטעמים אלה יש לדחות את הטענה כי התרחשו אירועים חריגים:

25.1. מחומר הראיות עולה גם במכתב השחרור מבית החולים לאחר ניסיון ההתאבדות הראשון לא אוזכרו אירועים חריגים בבנק (סעיפים 69 – 70 לפסק הדין).

25.2. גם עדויות חבריו של המנוח אינן תומכות בטענה כי התרחשו אירועים חריגים, שכן מחקירתם עלה כי גרסתם נמסרה ללא שהיה להם מידע מבוסס על התרחשות האירועים (סעיפים 46 – 52 לפסק הדין).

25.3. המסקנה כי אין מדובר באירועים חריגים מתחזקת גם מכך שהמנוח, שהיה מיוצג, הגיש תביעה לנכות כללית ולא הגיש תביעה להכרה בפגיעה בעבודה בסמוך לאירועים ולאחר ניסיון ההתאבדות הראשון, ולא טען להתרחשות אירועים חריגים בעבודה (סעיפים 36 ו-37 לפסק הדין; סעיפים 61 – 64 לפסק הדין). גם דברי המנוח לפני הוועדה הרפואית כי היה לו "אירוע טראומתי בעבודה" אינם מוכיחים התרחשות אירוע חריג, והם עשויים להתייחס לחריגה שלו מהנהלים. מעבר לכך, בהמשך אמר המנוח כי פרש מעבודתו בבנק, והוא לא מציין שפוטר או שהכריחו אותו לפרוש מעבודתו בבנק, ועניין הפרישה מעבודה בבנק לא מוצג על ידי המנוח כעניין טראומתי (סעיפים 58 – 60 לפסק הדין).

26. בית הדין האזורי הוסיף וקבע כי בהיבט נורמטיבי מעסיק רשאי עם גילוי חשדות כאלה ואחרים לפעול בדרך שבה פעל הבנק, ובכלל זאת להשעות את העובד מעבודתו, עד לבירור, ובירור כזה יכול להסתיים בסיכום מוסכם על שני הצדדים (סעיף 19 לפסק הדין).

27. לסיכום קבע בית הדין האזורי כי משמדובר בהשעיה לגיטימית עקב פעולות שביצע המנוח בניגוד לנהלי הבנק, והמנוח פרש מרצון מעבודה, ולמערערת אין מידע על הייעוץ שקיבל המנוח מעורך דינו - לא הוכחו אירועים חריגים או מיוחדים (סעיף 35 לפסק הדין). מעבר לכך, יש לקבל גם את טענת המוסד כי אין מדובר באירועים אלא לכל היותר במתח מתמשך - מהחקירה דרך ההשעיה וסיום יחסי העבודה - שאינו מקים תאונת עבודה (סעיף 80 לפסק הדין).

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

2) המנוח פעל בניגוד לנהלי הבנק:

28. מחומר הראיות עולה כי המנוח פעל בניגוד לנהלי הבנק. הדבר עולה ממכתב בא כוח המנוח לבנק (כפי הנראה, הכוונה למכתב בא כוחו של המנוח לפרקליטות מיום 9.7.2018 (נ/15 למוצגי המוסד)), ומהודאת המנוח בחקירתו במשטרה; המערערת לא הייתה מודעת לכך, ועל כן טענתה כי מכתב ההשעיה ואירוע סיום ההעסקה הם בגדר אירוע חריג היא מתוך הערכה שלה ללא ידיעה אמיתית (סעיף 23 לפסק הדין); גם אם לא הוכחה עבירה פלילית, הרי הבנק סבר שהמנוח פעל לא לפי כללי הבנק והמנוח עצמו סבר שפעל שלא כדין והודה שפעל ללא אישור (סעיף 24 לפסק הדין); המנוח נתבע בתביעה אזרחית על ידי הלקוחה וחתם עמה על הסכם פשרה (סעיפים 27 – 30 לפסק הדין). גם אם בסופו של יום הכספים הועברו מהעובדת הנוספת למנוח, המנוח חתם על הסכם הפשרה בהליך עת היה מיוצג. כל אלה מוכיחים כי המנוח פעל באופן לא תקין ובניגוד לנהלי הבנק.

29. זאת ועוד. גם אם המנוח לא נטל כסף לכיסו, הרי שלא ידע להסביר מדוע לא דיווח על פעילות העובדת הנוספת. מעורבותו בפעולותיה של העובדת הנוספת, שהיו חריגה מנהלי הבנק ופעילות אסורה עם הלקוח, גם אם המנוח רק סייע לעובדת הנוספת ולא נטל כספים, הרי שפעילותו אינה יכולה להיחשב למהלך עבודה תקין. בהתאם לפסיקה, [עי"ע (ארצי) 12470-04-18 המוסד לביטוח לאומי – פלוני (18.4.2019)], בבחינת השאלה אם השעיה (או אירועים דומים לה) היא בגדר אירוע מיוחד בעבודה, יש לבחון את אירוע ההשעיה גם בהיבט של "אירוע היסוד" שהביא לה. בענייננו, "אירוע היסוד", הפרה של נהלי הבנק עת המנוח ידע שפעולותיו הן הפרה של נהלי הבנק, שולל את היות אירוע ההשעיה ואירוע סיום העבודה כאירועים מיוחדים בעבודה. אכן, יש לדחות את טענת המוסד כי חל סעיף 326 לחוק כיוון שהמנוח לא הורשע בפשע, אולם התנהלותו של המנוח שוללת את ההכרה באירועים הנטענים כאירועים מיוחדים בעבודה (סעיפים 67 ו-68 לפסק הדין).

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

3) חלוף הזמן בין האירועים המיוחדים הנטענים לבין ההתאבדות, והאירועים שהתרחשו בסמוך להתאבדות (חידוש ההליך הפלילי והעיקולים) ניתקו את הקשר הסיבתי:

30. בית הדין האזורי ציין כי המנוח התאבד בחודש יולי 2018, למעלה משלוש שנים לאחר האירועים המיוחדים הנטענים; מהעדויות עולה כי עובר להתאבדותו המנוח ניהל אורח חיים של גמלאי, ובכלל זאת נפגש עם חברים, נסע לחו"ל, ולמעשה שב לשגרה; שגרה זו נקטעה עקב פעילות המדינה בהליך הפלילי, שאינה בגדר "אירוע תוך כדי ועקב העבודה" שכן אירוע זה התרחש שלוש שנים לאחר סיום עבודתו של המנוח (סעיף 5 לפסק הדין). על שובו של המנוח לשגרה ניתן ללמוד הן מנסיעותיו לחו"ל בסמוך לאחר אירוע ההתאבדות הראשון (סעיפים 43 – 45 לפסק הדין), והן מעדויות חבריו של המנוח על אורח חייו לאחר שפרש (סעיפים 46 – 51 לפסק הדין).

31. בית הדין האזורי הוסיף כי לא הוצג תיעוד רפואי שהמנוח קיבל טיפול נפשי בין אירוע ההתאבדות הראשון בשנת 2015 לבין אירוע ההתאבדות השני. המערערת לא ידעה אם המנוח נטל את הטיפול התרופתי שהותווה לו, ואם הלך לשיחות או לטיפול וכאמור לא הוצג תיעוד רפואי (סעיפים 31 – 32 לפסק הדין).

32. בהתאם לפסיקה [עב"ל (ארצי) 43775-04-17 פלוני – המוסד לביטוח לאומי (27.1.2019)] על מנת שאיבוד לדעת יוכר כתאונת עבודה יש להוכיח קרות אירוע מיוחד, מוגדר, הקשור לעבודה, שבעטיו טרף המבוטח את נפשו בסמוך לאחר מכן, ואין די בכך שהנזק הנפשי נגרם כתוצאה מהעבודה. (סעיף 33 לפסק הדין).

33. זאת ועוד. בהתאם להלכה הפסוקה, אירוע שהתרחש לאחר תום יחסי עובד ומעסיק אינו יכול להקים פגיעה בעבודה מאחר שאינו תוך כדי ועקב העבודה מעצם כך שהתרחש לאחר סיום קשר העבודה (סעיפים 39 – 40 לפסק הדין). הדבר נכון במיוחד עת התרחשו אירועים נוספים בפרק הזמן שבין ניסיון ההתאבדות הראשון לבין אירוע ההתאבדות השני, ובכלל זאת פתיחת התיק הפלילי על ידי המדינה (סעיף 41 לפסק הדין). בענייננו, המערערת אישרה לחוקר שבתקופה האחרונה לחייו המנוח עשה את המוטל עליו ותפקד בתחומים שונים, ויש אי התאמה בין תיאור מצבו הרפואי של המנוח בתצהיר המערערת ובעדותה לבין תיאורה בחקירה מזמן אמת (סעיף 77 לפסק הדין). המערערת גם אישרה כי התאבדותו של המנוח התרחשה בסמוך להחלטת המדינה לעקל את חשבונות הבנק של המנוח. אירוע העיקולים הוא אירוע נפרד, מאוחר לסיום יחסי העבודה, ולאחר שהמנוח

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

תפקד ואף לא היה מטופל עקב מצבו הנפשי (סעיפים 71 - 73 לפסק הדין ; סעיף 75 לפסק הדין).

34. לסיכום, בית הדין האזורי קבע כי יש לדחות את התביעה מטעמים אלה:

34.1. לא הוכחו אירועים חריגים, והמסמכים האותנטיים מזמן אמת אינם מצביעים על אירוע ההשעיה או אירוע סיום העבודה כאירועים חריגים.

34.2. חלוף הזמן מאז האירועים החריגים הנטענים, במיוחד שהמנוח תפקד כראוי ולא הייתה עדות במסמכים הרפואיים ובראיות להחמרה במצבו הנפשי עובר להתאבדות מנתק את הקשר הסיבתי בין האירועים החריגים הנטענים לבין ההתאבדות.

35. בית הדין האזורי הוסיף וקבע כי היה מקום לחייב את המערערת בהוצאות לנוכח סיכויי התביעה מלכתחילה וכי "לפני ולפנים משורת הדין" חויבה המערערת בהוצאות המוסד בסכום סמלי של 2,500 ₪.

טענות הצדדים בערעור

36. בהיבט העובדתי המערערת הדגישה כי המנוח לא הועמד לדין על העבירות שיוחסו לו, המנוח לא נטל אגורה לכיסו, והכספים של הלקוחה הועברו במלואם לעובדת הנוספת, שגם הורשעה על פי הודאתה.

37. המערערת הלינה הן על התנהלות המוסד והן על אופן ניהול ההליך בעניינה. המערערת טענה כי המוסד דחה את התביעה בטרם היה בידיו חומר כלשהו, לאורך כל ההליך סירב המוסד להבהיר במה בדיוק מואשם המנוח ואיזה נהלים הוא הפר, וגם כיום לאחר שניתן פסק דין, אין אמירה של המוסד המייחסת למנוח מעשה פלילי ספציפי או הפרת נהלים ספציפית. כל שיש בתיק הוא אמירה כללית לפיה ההאשמות המיוחסות למנוח הן בהתאם לכתב ההאשמות שהוכן בפרקליטות לפני השימוע. מדובר בהאשמות כלליות ומעורפלות שלא ניתן להתגונן בפניהן, ובנוסף אין להתעלם ממכתב בא כוחו של המנוח במענה להן. המערערת הוסיפה וטענה כי לאורך כל ההליך דרשה שהמוסד יבהיר מה הטענות כנגד המנוח וכי אין ביכולתה להתגונן ללא קבלת הבהרה, אולם בית הדין לא נתן החלטות בבקשות המערערת. עוד נטען כי בנסיבות המיוחדות של הליך זה, שבהן המוסד טוען לביצוע עבירות פליליות על ידי המנוח והמנוח אינו יכול להתגונן ולספר את גרסתו, מוטל על המוסד נטל הוכחה מוגבר להוכיח את הטענות.

38. המערערת טענה כי הוכחו שני אירועים מיוחדים, תחומים בזמן:

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

38.1. אירוע ההשעיה הוא בגדר אירוע מיוחד, שכן כבר למחרת פתיחת החקירה התברר שאין ממש בהאשמות נגד המנוח. למרות האמור, שלושה ימים לאחר תחילת החקירה הושעה המנוח מעבודתו. לא יכול להיות ספק שאירוע ההשעיה הוא אירוע מיוחד, בהתחשב בוותקו של המנוח, שהיה עובד מסור ומצטיין, ושהמנוח הוצף רגשית בשל האשמות החמורות נגדו מבלי שניתנה לו הזדמנות לטעון לחפותו; בית הדין האזורי יצא מנקודת הנחה שהמנוח אשם במעשים החמורים שיוחסו לו, למרות שהוכח כי לא נטל אגורה לכיסו ולא ביצע את המעשים שיוחסו לו. מכל מקום, גם אם המנוח היה אשם בכל המעשים שיוחסו לו מלכתחילה, לא ניתן להתעלם מחריגות האירוע (אם כי ניתן היה לקבוע כי אין להכיר בזכאות מכוחו).

38.2. לא יכול להיות ספק כי אירוע סיום העבודה הוא בגדר אירוע מיוחד. גם פיטורים בהסכמה יכולים להיות אירוע מיוחד, וקל וחומר הפיטורים אותם עבר המנוח; פיטורי המנוח היו דרמטיים שכן המנוח לא ידע שהולכים לפטרו, וציפה שתינתן לו הזדמנות לנקות את שמו, והוא הופתע מהאופן שבו התנהלה הפגישה; המנוח תיאר בפני הוועדה הרפואית (נכות כללית) שקרה לו אירוע טראומתי בעבודה, ובית הדין האזורי שגה בפרשנות שנתן לדבריו, כאילו האירוע הטראומתי הוא הפרת הנהלים על ידו ולא התנהלות הבנק כלפיו; פיטורים ככלל הם אירוע טראומתי, ופיטורים בנסיבות שבהן מצוי היה המנוח משמען אף מעבר לסיום עבודה מתן חותמת לכל האשמות נגדו. גרסה זו מתכתבת גם עם מכתב ההתאבדות שבו כתב המנוח במפורש "לא לקחתי שקל מהזקנה" בניסיון אחרון לנקות את שמו. המערערת הוסיפה כי קביעותיו של בית הדין האזורי בפסק הדין הן בלתי מבוססות ובלתי סבירות.

38.3. יש לדחות את הקביעה כי אירוע ההשעיה ואירוע סיום העבודה הם בגדר מתח מתמשך, שכן מדובר בשני אירועים ברורים, חדים ומתוחמים בזמן, ובכל מקרה גם אם היה מתח מתמשך אירועים אלה היו אירועי שיא.

39. בהתייחס לקביעת בית הדין כי ההשעיה לגיטימית ולכן אין מדובר באירוע מיוחד טען המערער כי ההשעיה לא הייתה לגיטימית לנוכח קביעת בית הדין האזורי כי המנוח לא ביצע פשע, ואכן בחשבונות הבנק של המנוח ומשפחתו לא נמצאו כספים של הלקוחה, והנאשמת השניה בפרשה, העובדת הנוספת, הודתה שכל הכספים הגיעו לידיה; ההשעיה מבוססת לכל היותר על הפרת נהלים, כאשר לא ברור איזה נהלים הופרו, ואין דיון בנושא והתייחסות לטענותיו של המנוח.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

40. בהתייחס לטענה כי המנוח חרג מנהלי הבנק, טענה המערערת כי בית הדין קבע כי המנוח חרג מהנהלים הן במשיכת כספים על ידו והעברתם ללקוחה והן בידיעה ואי דיווח על המעשים של העובדת הנוספת. בית הדין התעלם מגרסת המנוח וממכתבו של עורך דינו לפרקליטות, שלפיו בין היתר התנהלות המנוח הייתה מקובלת ונהוגה בקרב העובדים על יסוד עדויות של עובדי הבנק, שמשום מה לא מצויות בתיק המשטרה שהגיש המוסד לבית הדין האזורי; בית הדין האזורי התעלם מחלקה של העובדת הנוספת באירועים ומהודאתה כי הכספים הגיעו לידיה בלבד. מעבר לכך, גם אם בניגוד לנהלים המנוח משך כסף שהעביר אותו **במלואו** ללקוחה - מעשה זה אינו מצדיק שלילת הגמלה מאשתו של המנוח. אשר לידיעתו על העברת הכספים מהלקוחה לעובדת הנוספת הרי שהמנוח לא היה מודע להיקף ההעברות וסבר כי מדובר בהעברה חד פעמית בסכום קטן וריחם על העובדת הנוספת וחשש מהנזק שייגרם לה אם ידווח על כך. גם מעשה זה אינו מצדיק שלילת גמלת התלויים מאשתו.

41. אשר לקביעה כי חלוף הזמן שבין האירועים המיוחדים לבין ההתאבדות מנתק את הקשר הסיבתי שבה והבהירה המערערת כי טענתה היא שהאירועים המיוחדים גרמו לפרוץ הליקוי הנפשי אצל המנוח, ובהקשר זה נטען כי בית הדין האזורי שגה בקביעתו כי המנוח לא סבל מדיכאון במהלך השנים שלאחר ניסיון ההתאבדות הראשון. הטענה המשפטית אינה לקיומו של קשר ישיר בין האירועים המיוחדים להתאבדות, אלא בין האירועים המיוחדים לפרוץ הליקוי הנפשי. בהקשר זה הפנתה המערערת לעניין גונן [עב"ל (ארצי) 654/05 בטי גונן – המוסד לביטוח לאומי (26.12.2006)], שבו הוכרה התאבדות כ- 30 שנה לאחר האירוע הראשוני שהוכר כפגיעה בעבודה. מעבר לכך, ניסיון ההתאבדות הראשון מעיד על קיומו של הליקוי הנפשי בסמוך לאחר הפיטורים. העובדה שהמנוח לא רצה לשתף את אשתו או גורמים רפואיים ולא רצה לקבל טיפול אינה שוללת את קיומו של הליקוי הרפואי ואת הקשר הסיבתי. בנוסף, גם קביעתו של בית הדין האזורי כי המנוח היה קרוב לגיל פרישה אינה נכונה, שכן המנוח היה בן 64, כלל לא חשב על פרישה ותכנן להמשיך לעבוד לאחר גיל פרישה. התייחסות זו משקפת את חוסר ההבנה של בית הדין האזורי את חומרת האירועים המיוחדים, שכן אין מדובר באובדן עבודה בלבד אלא באובדן שמו הטוב של המנוח, הקריירה שבנה במשך שנים ובעיקר בתיוגו כגנב אשר הונה אישה ערירית וניצולת שואה, מבלי שניתנה לו הזדמנות להוכיח את חפותו.

42. בכל מקרה, לא היה מקום להשית על המערערת הוצאות.

43. לאור כל האמור, עתרה המערערת כי בית הדין יכיר בליקוי הנפשי ממנו סבל המנוח עובר להתאבדותו ושגרם להתאבדות כפגיעה בעבודה, ולחלופין יחזיר את התיק לבית הדין

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

- האזורי למינוי מומחה רפואי בשאלת הקשר הסיבתי בין האירועים המיוחדים לבין הליקוי הנפשי.
44. **המוסד טען** כי משיקולי מדיניות אין להכיר באירוע שהתרחש שלוש שנים לאחר סיום קשר העבודה כפגיעה בעבודה, ואין צורך לדון בשאלת "העקב"; מעבר לכך, לא הוכח קשר בין מותו של המנוח לבין העבודה, ולא הוכחו אירועים בעבודה אשר גרמו למצב נפשי (שגם הוא לא הוכח), ודאי שלא למצב נפשי בתקופה שלאחר סיום קשר העבודה.
45. נטל ההוכחה מוטל על המערערת ואין לקבל את הטענה כי כאשר מדובר בתביעת תלויים, נטל ההוכחה עובר אל המוסד; יש משמעות לכך שהמנוח היה מיוצג במהלך האירועים, ואי הבאת תצהיר מטעם בא כוחו פועל לחובת המערערת. מטעם זה, צדק בית הדין האזורי בכך שלא נתן משקל למכתב בא כוחו של המנוח לפרקליטות.
46. אין מקום להתערב בקביעותיו העובדתיות של בית הדין האזורי, ובכלל זאת כי המערער היה במתח מתמשך בשלושת החודשים האחרונים לעבודתו, ומתח מתמשך אינו בגדר אירוע מיוחד.
47. אין רלוונטיות לחומר שהיה בפני המוסד בעת קבלת החלטתו, או לכך שהמוסד לא עיין בחלק מהמסמכים שהיו לפניו, שכן בענייננו התנהל הליך בבית הדין, שבו נשמעו בהרחבה עדויות והוגשו מסמכים רבים. השאלה היא אם הוכח בבית הדין כי ההתאבדות של המנוח הייתה בגדר פגיעה בעבודה.
48. על מנת שתביעתה של המערערת תוכר עליה להוכיח טענה המורכבת ממספר שלבים, אולם אף שלב לא הוכח, כמפורט להלן.
- 48.1. **שלב ראשון** – יש לראות בהשעיה ובפיטורים (ככל שסיום העבודה הוא פיטורים) אירועים תאונתיים מיוחדים בעבודת המנוח.
- שלב זה לא הוכח, כיוון שההשעיה והפיטורים לא נעשו באופן פתאומי ומפתיע, שכן המנוח ידע על החקירה והפרשה בכללה, ובוודאי לא הופתע מהצעת הבנק לה הסכים. עוד נטען כי המנוח לא פוטר אלא סיים את יחסי העבודה בהסכמה, תוך ששולמו לו פיצויי פיטורים וזכויותיו הפנסיוניות, וזאת בנוכחות מייצג למנוח ונציג הוועד, וכאמור לא בפתאומיות. בנוסף, המנוח היה במתח מתמשך במשך החודשים האחרונים לעבודתו, ומתח מתמשך אינו בגדר אירוע מיוחד. מעבר לכך, במערכת הבנקאות מקובלת פרישה מרצון אצל עובדים בגילו של המנוח במועד פרישתו.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

48.2. שלב שני – אירוע ההשעיה ואירוע סיום העבודה, בהנחה שבניגוד לעמדת המוסד הם יוכרו כפתאומיים, הם אירועים מיוחדים שגרמו לנזק נפשי למנוח. זאת, על רקע חקירה פלילית, חשדות שהועלו נגד המנוח, חיפוש משטרתי מעצר וכו' שהם אירועים מתמשכים הרבה יותר חמורים ומשמעותיים שגרמו לנזק נפשי למנוח. מכלל הראיות עולה שהמנוח התמודד עם ההשעיה והפיטורים, ודווקא עיקול חשבונות הבנק שנעשה על ידי המדינה הוא שגרם לו לשבר. לא הובאה ולו ראשית ראייה לקשר סיבתי בין אירוע ההשעיה ואירוע הפיטורים (שהיה פרישה מרצון) לבין הנכות הנפשית. עצם העובדה שהמנוח לא דיבר על כך עם המערערת מראה כי לא חש בזמן אמת בעייתיות המצדיקה פריקת מתח לפני בת הזוג או פנייה לעזרה מקצועית, ובכך יש להעיד כי לא נגרם לו נזק נפשי כתוצאה מהאירועים המיוחדים; מסקנה זו מתחזקת מכך שהמנוח תבע גמלת נכות כללית ולא גמלה של נפגע בעבודה.

48.3. שלב שלישי – הנכות הנפשית של המנוח שנבעה מהאירועים המיוחדים גרמה להתאבדותו של המנוח לאחר שלוש שנים.

לא הוכח כל אירוע מיוחד הקשור לעבודה בסמוך למותו של המנוח; לא הוכח קשר בין התאבדותו של המנוח לבין מצבו הנפשי; מכלל הראיות עולה כי התאבדותו נבעה לא מנכותו הנפשית אלא מחששו עקב הטלת עיקולים על חשבונות הבנק שלו ושל אמו שלוש שנים לאחר הפסקת העבודה ורצונו שלא ידונו בעניינו; רצון זה בא לידי ביטוי גם בהסכם הפשרה בין המנוח לבין הלקוחה, שלא ברור מדוע נחתם על ידי המנוח וגם לא נאמר בו שהנאשמת האחרת, העובדת הנוספת, תשלם את חלקו.

48.4. שלב רביעי – חלוף שלוש השנים ופעילות המנוח בהן לא מנתק את הקשר הסיבתי בין האירועים המיוחדים להתאבדות למרות שלא הוכח טיפול רפואי במהלך שנים אלה.

לא הובאו ראיות לטיפולים תרופתיים או טיפולים נפשיים בבעיות אובדנות בפרק הזמן שבין הפסקת העבודה להתאבדות, ומאידך הוכח כי המנוח נהג ככל גמלאי בגילו, ובכלל זאת נפגש עם חברים וטייל בעולם. חלוף הזמן מנתק את הקשר הסיבתי בין האירועים המיוחדים לבין ההתאבדות, ואין להשוות מצב דברים זה למצב שבו קיננה במבוטח מחלה שנגרמה עקב תנאי עבודתו והגילוי או האבחון היו לאחר סיום קשר העבודה. עוד נטען בהקשר זה כי המערערת מנסה לאחוז את החבל משני קצותיו: מחד – לטעון כי במשך שלוש שנים עובר להתאבדות היה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

המנוח מצוי במתח מתמשך ובכך לכאורה לגשר על הפער בין סיום העבודה לבין ההתאבדות שלוש שנים לאחר מכן; ומאידך – לטעון לאירועים מיוחדים במהלך העבודה המהווים עליית מדרגה על רקע המתח המתמשך, ובכך ליצור פער זמנים בין האירוע המיוחד לבין תוצאתו.

48.5. שלב חמישי – אירוע היסוד של ההשעיה (ולגרסת המערערת גם הפיטורים) הוא "עקב העבודה".

לא הוכח כי אירוע היסוד בגינו הושעה המנוח הוא עקב העבודה, שכן עצם החרیגה מנהלים מראה כי אין מדובר במעשה שהוא חלק משגרת העבודה או שנדרש מהמנוח לעשותו, ולפיכך איננו עקב העבודה.

השאלה אם המנוח אשם או לא אשם במעשים שיוחסו לו אינה רלוונטית לשאלת הקשר הסיבתי בין התאבדותו לבין עבודתו. נטל ההוכחה במשפט הפלילי שונה מנטל ההוכחה במשפט האזרחי, ושאלת האשם הפלילי אינה רלוונטית. עם זאת, כל חריגה מנהלים הנוהגים והידועים במקום העבודה מצביעה על מעשה שאיננו "עקב" העבודה, שכן עבודתו של שכיר היא במהותה להישמע להנחיות ולנהלים של המעסיק. כאשר השכיר פועל בניגוד לנהלים, הוא אינו מבצע את עבודתו אלא דבר מה אחר, ואף אם דבר זה אינו חמור, או מביא לשכיר רווח, אין לראות בכך חלק מעבודתו.

הכרעה:

49. לאחר בחינת טענות הצדדים וכלל חומר התיק הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל, כמפורט להלן: אירוע ההשעיה ואירוע סיום העבודה הם בגדר אירועים מיוחדים; יש למנות מומחה רפואי שיבחן אם האירועים המיוחדים גרמו למנוח לליקוי נפשי; ככל שהמענה לשאלה זו יהיה חיובי – יבחן המומחה הרפואי אם יש קשר סיבתי בין הליקוי הנפשי שנגרם עקב האירועים בעבודה לבין מותו של המנוח כתוצאה מהתאבדות. זאת, על פי מתווה השאלות המקובל בפסיקה לבחינת השאלה אם יש קשר סיבתי בין פגיעה בעבודה לבין מותו של הנפגע.

(1) מסגרת הדיון:

50. קודם לדיון מפורט בטענות הצדדים, יש להבהיר את מסגרת הדיון ואופן בחינת טענות הצדדים.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

51. כפי שהבהירה המערערת, טענתה בהליך זה אינה כי יש להכיר בהתאבדות המנוח כפגיעה בעבודה. אכן, לנוכח העובדה כי המנוח התאבד למעלה משלוש שנים לאחר סיום עבודתו, במועד התאבדותו הוא לא היה מבוטח בביטוח נפגעי עבודה [ראו והשוו: עב"ל (ארצי) 76/98 משה אהרוני – המוסד לביטוח לאומי (5.8.2002); עתירה לבג"צ נדחתה (בג"צ 7799/02); עב"ל (ארצי) 1187/04 מסרי זייד – המוסד לביטוח לאומי (28.3.2005); עב"ל (ארצי) 20-11-66854 פלונית ו-3 אח' – המוסד לביטוח לאומי (29.6.2021), פסקה 8 לפסק הדין; עב"ל (ארצי) 11-08-16487 המוסד לביטוח לאומי - יצחק סויסה (9.7.2013); עתירה לבג"צ נדחתה (בג"צ 5847/13)]. בהקשר זה נציין כי אכן נפסק שבנסיבות מסוימות גם אירוע שהתרחש לאחר סיום קשר העבודה יכול להיחשב כתאונת עבודה, אולם מדובר **"בנסיבות חריגות בהן קיימת סמיכות זמנים קרובה בין מועד ניתוק יחסי העבודה לבין התאונה וכאשר הזיקה לעבודה הינה ברורה... שעה שעסקינן בחריג, יש לפרשו בצמצום"** [בר"ע (ארצי) 20-06-16022 המוסד לביטוח לאומי – פלוני (11.11.2020); עתירה לבג"צ נדחתה (בג"צ 8252/20)]. בענייננו, משאירוע ההתאבדות התרחש למעלה משלוש שנים לאחר סיום קשר העבודה, ומשעל פני הדברים הטריגר להתאבדות היה פעולת הפרקליטות בקשר להליך הפלילי, לא מתקיימות הנסיבות החריגות שנקבעו בפסיקה להכרה באירוע שהתרחש לאחר סיום קשר העבודה כפגיעה בעבודה.

52. כפי שהבהירה המערערת טענתה היא כי האירועים בעבודה – השעיה וסיום העבודה שלגרסתה היה בגדר פיטורים – גרמו למנוח לליקוי נפשי, והליקוי הנפשי או החמרתו של הליקוי הנפשי הובילו להתאבדות המנוח, ועל כן היא זכאית לקצבת תלויים. זאת, בהתאם לפסיקה שקבעה כי ניתן להכיר בהתאבדות כתולדה וכתוצאה מסתברת של פגיעה בעבודה שהוכרה בעבר, ככל שהשפעת הפגיעה בעבודה על מותו של המבוטח הייתה משמעותית [עב"ל (ארצי) 654/05 בטי גונן – המוסד לביטוח לאומי (26.12.2006); להלן – **עניין גונן**].

53. נקדים ונאמר כי מקובלת עלינו טענת המערערת בהתייחס לאופן בחינת שאלת זכאותה לקצבת תלויים. אנו דוחים את טענת המוסד כי משיקולי מדיניות אין להכיר באירוע שהתרחש שלוש שנים לאחר סיום קשר העבודה כפגיעה בעבודה, ואין צורך לדון בשאלת "העקב". אכן, העובדה שהמנוח נפטר תקופה ארוכה לאחר התרחשות האירועים שהם הפגיעה בעבודה הנטענת וסיום קשר העבודה מחייבת בחינה זהירה של הקשר הסיבתי בינם לבין מותו של המנוח, אולם אין לשלול אפריורית קיומו של קשר סיבתי רק בשל חלוף הזמן, ללא בחינת הדברים לגופם. כמו כן, איננו מקבלים את הטענה המשתמעת של המוסד שלפיה יש אבחנה בין נסיבות שבהן הפגיעה בעבודה היא ליקוי נפשי לבין נסיבות

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

שבהן הפגיעה בעבודה היא מחלה אחרת, וכמובהר יש לבחון בכל מקרה לגופו את תרומתה של הפגיעה בעבודה למותו של המבוטח.

2) אירוע ההשעייה ואירוע סיום העבודה הם בגדר אירועים מיוחדים:

54. בעניין **חלאילה** [עב"ל (ארצי) 14437-04-21 חלאילה מג'די - המוסד לביטוח לאומי (6.10.2022)] סיכם בית הדין את ההלכה בנוגע לאופן בחינת השאלה אם יש להכיר בנזק נפשי כפגיעה בעבודה. בהתאם לפסיקה, על המבוטח להוכיח כי "התרחש אירוע אובייקטיבי מיוחד בעבודתו הקשור לעבודה שניתן לאיתור בזמן ובמקום"; כי "מדובר באירוע מיוחד לגביו של דחק נפשי בלתי רגיל, אשר נגרם לו בשל אותו אירוע". עוד נפסק כי "די בהוכחת 'אירוע מיוחד' היוצא מגדר שגרת העבודה הרגילה וכי אין נדרשת הוכחתו של 'אירוע חריג'". (עב"ל (ארצי) 26373-04-20 סמירה כרמלה יעקב - המוסד לביטוח לאומי (8.3.2022) בפסקה 13 והאסמכתאות שם). כן נפסק, כי "ככל שמבוטח מוכיח התרחשות אירוע מיוחד, ממנה בית הדין מומחה רפואי לבחינת הקשר הסיבתי בין האירוע המיוחד לבין הפגיעה הנפשית" (שם).
55. בעניין **פלוני 2014** [עב"ל (ארצי) 50727-09-14 פלוני - המוסד לביטוח לאומי (23.11.2015)] עמד בית הדין על היחס בין המימד האובייקטיבי למימד הסובייקטיבי בהקשר לאירוע מיוחד. וכך נאמר:

"... סווג האירוע כ- "אירוע מיוחד" בשלב הראשוני, מצריך קיומם של שני תנאים מצטברים כמותיים באופיים: האחד - בעל אופי אובייקטיבי, המחייב קיומה של חריגה (ולו במידה מסויימת) משגרת העבודה הרגילה במקום העבודה ואילו השני - בעל אופי סובייקטיבי, המחייב קיומה של השפעה נפשית אפשרית של האירוע על המבוטח הספציפי (אף היא לפחות במידה מסויימת)".

56. בנוגע ליסוד הסובייקטיבי, הדגישה הפסיקה כי יש לבחון בפריזמה של ההשפעה בפועל על הנפגע עצמו. כך, נקבע כי "יש לבחון השפעתו בפועל של אירוע, ולא כיצד ראוי שאותו אירוע היה משפיע על המבוטח". יחד עם זאת -

"...הגם שאבן הבוחן המהותית היא סובייקטיבית, ומשאין לבית הדין היכולת לחקור צפונות ליבו או נפשו של אדם, הרי שנדרשת תשתית ראייתית אובייקטיבית לקיומו של דחק נפשי סובייקטיבי. ודוק, להבדיל מאופן בחינתו של אירוע היסוד כאן להיבט האובייקטיבי תפקיד ראייתי, ולא מהותי. מבלי לקבוע מסמרות, בהיבט הראייתי, נותנת הדעת כי בין מידת הסטייה של אירוע היסוד משגרת העבודה ועוצמתו ובין מידת הראיה הנדרשת קיימת זיקת גומלין. ככל שהסטייה משגרת העבודה גדולה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

ועוצמת האירוע גדולים יותר ניתן להקל בעוצמת הראיה הנדרשת, וככל שהסטייה והעוצמה קטנים יותר עשויות להידרש ראיות ברורות יותר כי סטייה קלה מהשגרה גרמה לדחק נפשי בעוצמה הנטענת".

(עב"ל (ארצי) 35165-11-18 אליעזר מליק - המוסד לביטוח לאומי (6.10.2019), בפסקה 14).

וראו גם:

עב"ל (ארצי) 24888-10-18 ציון אהרון – המוסד לביטוח לאומי (10.7.2019);

עב"ל (ארצי) 33005-11-20 פלונית – המוסד לביטוח לאומי (15.6.2021);

עב"ל (ארצי) 7968-12-20 פלונית – המוסד לביטוח לאומי (21.12.2021).

57. לטעמנו, יישום המבחנים שנקבעו בפסיקה כאמור לעיל מביא למסקנה כי אירוע ההשעיה ואירוע סיום העבודה היו בגדר אירועים מיוחדים, ואין בידינו לקבל את קביעות בית הדין האזורי בעניין זה.

58. כאמור, בהתאם לפסיקה נדרש המבוטח להוכיח אירוע מיוחד "היוצא מגדר שגרת העבודה הרגילה... אין נדרשת הוכחתו של 'אירוע חריג'". אין ספק כי השעיה היא אירוע היוצא מגדר שגרת העבודה הרגילה. מה גם, שלאירוע ההשעיה נלוו איסור להיכנס לחצרי הבנק, לשוחח עם עובדי הבנק, ובהמשך גם איסור לשוחח עם לקוחות הבנק. לכך יש להוסיף כי המנוח היה עובד מאד ותיק בבנק ועובד מוערך, ועל פי העדויות שלא נסתרו העבודה הייתה מרכיב משמעותי בזהותו ובחיייו. לטעמנו, בנסיבות אלה, מדובר באירוע שאינהרנטית יוצר דחק נפשי, ומכל מקום עדות רעייתו של המנוח לעניין מצבו הנפשי של המנוח לאחר ההשעיה לא הופרכה.

59. אשר לאירוע סיום העבודה:

ראשית, ברשימת המוסכמות שנקבעה בהחלטתו של בית הדין האזורי מיום 21.3.2022 נקבע כי סיום עבודתו של המנוח היה **בפיטורים**, והמוסד לא העלה טענות בהתייחס לרשימת המוסכמות והפלוגתאות. על כן, יש קושי בהעלאת הטענה על ידי המוסד ובקביעת בית הדין האזורי כי סיום יחסי העבודה היה בפרישה מרצון.

שנית, אכן, כפי העולה ממסמך סיום העבודה וכן מהודעת הבנק לבית הדין מיום 1.11.2022 הבנק והמנוח הגיעו להסכמה על ניתוק יחסי עבודה בין המנוח לבין הבנק, מועד סיום קשר העבודה והתנאים לסיום העבודה, עת מחד שולמו למנוח פיצויי פיטורים ושחררו לזכותו מלוא ההפקדות בקרן הפנסיה ובקרן השתלמות ומאידך לא ניתנה הודעה מוקדמת, לא שולם חלף הודעה מוקדמת ולא שולמו למנוח תשלומים נוספים כלשהם. איננו סבורים כי עובדה זו שוללת את היות סיום העבודה בגדר "אירוע מיוחד".

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

שכן, לא ניתן לנתק את הסיכום על סיום קשר העבודה מהנסיבות שהובילו לסיום קשר העבודה, דהיינו בהמשך להשעיית המנוח, על רקע החשדות שהועלו נגדו. ממכלול הנסיבות ברור כי היוזמה לסיום קשר העבודה בין המנוח לבין הבנק הייתה של הבנק, וזאת על רקע החשדות ובהמשך להשעיה. על כן, לכל היותר מדובר בפיטורים בהסכמה הן בקשר למועד סיום קשר העבודה והן בקשר לזכויות המנוח עם סיום קשר העבודה, וכאמור שולמו למנוח תנאי פרישה בסיסיים, ללא תשלום בעד הודעה מוקדמת ותנאים נוספים כלשהם.

לנוכח האמור, אין כל בסיס להשוואת נסיבות סיום עבודתו של המנוח לנסיבות שבהן עובד בגילו של המנוח פורש פרישה מוקדמת מעבודתו בהסכמה, ובוודאי אם ניתנות לעובד הפורש זכויות מעבר לזכויות הבסיסיות כגון מענק פרישה או מענק הסתגלות. בהקשר זה יש לציין כי נפסק שגם פרישה מתוכננת לגמלאות לאחר שנות עבודה רבות עשויה להיות בגדר אירוע חריג [עב"ל (ארצי) 18610-05-16 משה סידי - המוסד לביטוח לאומי (19.9.2017)]. המנוח סיים את עבודתו בבנק תחת עננה של האשמה במעשי הונאה או לכל הפחות חריגה מנהלים, במהלך תקופת השעיה שמועד סיומה לא היה ידוע וניתן היה להניח שתימשך תקופה ארוכה עד לסיום בירור התיק הפלילי. בנסיבות אלה, ברור שמדובר בפרישה מאולצת, וגם אם המנוח בחר באפשרות של סיום יחסי עבודה בהסכמה מתוך רצון שלא לנהל עימות עם הבנק ולהבטיח את תשלום פיצויי פיטורים וקבלת הכספים שהצטברו לזכותו בקופות, הרי שבין אם מדובר בהתפטרות או בפיטורים בהסכמה - מדובר באירוע מיוחד.

60. לכך יש להוסיף כי כחודשיים לאחר סיום קשר העבודה ניסה המנוח להתאבד, ואת דבריו בוועדה הרפואית שלפיהם עבר אירוע טראומתי בעבודה. בהקשר זה, סביר בעינינו הרבה יותר לייחס את דבריו אלה לנסיבות שבהן הסתיים קשר העבודה בינו לבין הבנק ולא לכך שהפר את נוהלי הבנק.

61. בהתייחס לקביעות בית הדין האזורי וטענות המוסד בעניין שלילת היותם של אירוע ההשעיה ואירוע סיום העבודה בגדר אירועים מיוחדים ככל שאין להם התייחסות באמור לעיל נוסף:

61.1. כאמור, על המערערת היה להוכיח התרחשות אירוע מיוחד ולא אירוע חריג. איננו סבורים כי נדרש שהאירועים יהיו "פתאומיים" או "מפתיעים" או "בלתי צפויים" על מנת שייחשבו כאירועים מיוחדים. גם אם נדחית גרסתה העובדתית של המערערת כי למנוח הייתה תקווה שייערך עמו בירור ויימצא הסדר להמשך עבודתו בבנק, והמנוח אכן צפה את האפשרות שהבנק ירצה לסיים את עבודתו, ואף אם

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

ניתנה לו אפשרות להתייעץ עם נציג ועד העובדים או בא כוחו, הרי שבהתחשב בנסיבות סיום העסקתו של המנוח בבנק לא נשלל היותו של אירוע סיום העבודה אירוע מיוחד. עצם העובדה שסיום העבודה נבע מ"האילוץ של ההליך הפלילי שהתנהל אותה עת" בלשונו של בית הדין האזורי, כאשר הסיכום בעצם חוסם את דרכו של המנוח לשוב לעבודה בבנק גם אם ימצא שאין ממש בהאשמות נגדו, ובהתחשב בוותקו הרב של המנוח בבנק ובמעמדו, מביאים למסקנה כי בנסיבות העניין אירוע סיום העבודה היה בגדר אירוע מיוחד.

61.2. אכן, במכתב השחרור מבית חולים הדסה עין כרם לא נאמר דבר לעניין האירועים בעבודה, אלא נאמר כי "האירוע החל לאחר נסיבות חיים קשות", שלא פורטו. מדובר בביטוי סתום ועמום שלא ברור ממנו איזה פירוט ניתן על ידי המנוח ורעייתו, אם ניתן, ולכן לטעמנו לא ניתן להסיק ממנו לכאן או לכאן, וגם לא ברור מדוע נכתב כך. מנגד, כאמור, בדיון לפני ועדה רפואית (נכות כללית) ציין המנוח כי עבר אירוע טראומתי בעבודה, ולדעתנו יש לאמירה זו משמעות.

61.3. איננו סבורים כי יש משקל לכך שהמנוח בחר להגיש תביעה לקצבת נכות כללית ולא תביעה להכרה בפגיעה בעבודה. להבדיל מפגיעה פיסית שמתרחשת בעבודה, שאז המסלול של הגשת תביעה למוסד להכרה בפגיעה בעבודה ותשלום דמי פגיעה הוא מסלול מוכר וידוע, פניה להכרה בפגיעה נפשית כפגיעה בעבודה היא מורכבת יותר. כמו כן, הגשת תביעה להכרה בנכות נפשית כפגיעה בעבודה הייתה מחייבת את המנוח לפרט את הנסיבות שהביאו להשעייתו ולסיום עבודתו בבנק, ויתכן שרצה להימנע מכך.

61.4. אשר לטענה כי מדובר במתח מתמשך ולא באירועים מיוחדים: ראשית, אירוע ההשעיה התרחש שלושה ימים לאחר מעצרו של המנוח, ולכן בוודאי שיש לדחות את הטענה בהתייחס לאירוע זה. שנית, סביר להניח כי לאחר המעצר וההשעיה היה המנוח במתח מתמשך אולם, אירוע סיום עבודה שסותם את הגולל על המשך עבודתו בבנק הוא בגדר "אירוע שיא" בתוך התקופה, בשל המשמעות שיש לסיום קשר העבודה.

61.5. גם אם התנהלות המעסיק בהשעיה ובסיום ההעסקה הייתה לגיטימית אין בכך כדי לשלול את היות האירועים בגדר אירועים מיוחדים. אפשר, כי בנסיבות מסוימות בשל "אירוע היסוד" שהביא להשעיה ולסיום העבודה אין מקום להכיר באירועים כאירועים מיוחדים, וזאת בשל שיקולי מדיניות, ולכך נתייחס בהמשך. אולם אין

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

בכך כדי לשלול את מהותם של האירועים, הן בהיבט האובייקטיבי והן בהיבט הסובייקטיבי, כאירועים מיוחדים.

62. בהתייחס לטענת המוסד כי האירועים המיוחדים לא גרמו למנוח לנזק נפשי, כי הנזק הנפשי נגרם מהמעצר ומהחקירה, כי המנוח התמודד עם ההשעיה והפיטורים, ועל כך ניתן ללמוד גם מהעובדה שלא שוחח עם המעוררת על כך ולא פנה לעזרה מקצועית, וההתפתחויות בהליך הפלילי גרמו להתאבדות: השאלה אם נגרם למנוח נזק נפשי כתוצאה מההשעיה והפיטורים היא שאלה רפואית, שהמענה לה צריך להינתן על ידי המומחה הרפואי שימונה, על יסוד כל החומר שיהיה לפניו, לרבות (ובין היתר) התיעוד בדבר טיפול (או העדר) טיפול רפואי. ככל שהמומחה הרפואי יקבע שנגרם למנוח נזק נפשי כתוצאה מהאירועים המיוחדים – שאלת מידת השפעתו של הנזק הנפשי על התאבדות המנוח בהתחשב גם בחלוף הזמן ובאירועים שהתרחשו בסמוך להתאבדות (מכתב הפרקליטות כי נשקלת אפשרות הגשת כתב אישום ועיקול חשבונות בנק של המנוח ובני משפחתו) היא גם כן **שאלה רפואית**. על כן, ובכפוף לכך שאין לשלול את ההכרה מהאירועים המיוחדים בשל אירוע היסוד, יש למנות מומחה רפואי לבחינת הקשר הסיבתי.

3) האם "אירוע היסוד" שהוביל להשעיה ולסיום העבודה שולל את הקשר של האירועים לעבודתו של המנוח?

63. בעב"ל (ארצי) 12470-04-18 **המוסד לביטוח לאומי – פלוני** (18.4.2019) (להלן – **עניין פלוני 2019**) דן בית הדין הארצי בהרחבה בשאלה באיזה נסיבות "אירוע היסוד" שהוביל להשעיה (וניתן להקיש מכך גם לסיום עבודה) ישלול את ההכרה בהשעיה כפגיעה בעבודה. בית דין זה קבע כי יש לערוך "בחינה משולבת", דהיינו **"יש לבחון את אירוע ההשעיה גם בהיבט של אירוע היסוד שהביא לה"**, וכך נאמר:

10. טרם שנכריע בין העמדות של הצדדים נזכיר כי על מנת שפגיעה תוכר כפגיעה בעבודה יש לבחון, בין היתר, אם האירוע התאונתי היה עקב העבודה. המענה לשאלה אם אירוע מסוים הוא "עקב העבודה" מהווה מזיגה של היבטים עובדתיים ושל שיקולים משפטיים בגדריה של מדיניות משפטית. מחד גיסא, לא ניתן לקבל את עמדת המשיב לפיה אירוע ההשעיה לעולם יבחן בגפו ובמנותק מאירוע היסוד שהביא לו. כך למשל, מוקשה בעניינו לראות בהשעיית עובד עקב עבירה פלילית חמורה שלא ניתן לראותה כביצוע העבודה או כפעולה הנלווית לעבודה (כגון, עבירת אלימות חמורה בשכן במעונו של העובד) כמהווה אירוע תאונתי עקב העבודה. מאידך גיסא, גם לא ניתן לקבל את עמדת המוסד כי אירוע יסוד לעולם יגרום כי ההשעיה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

בעקבותינו לא תהווה אירוע תאונתי עקב העבודה (כך למשל, מוקשה בעניינו לא לראות בהשעיה כאירוע מיוחד עקב העבודה מקום בו עובד מושעה מעבודתו לאחר שנמצא משוחח בטלפון בעניין פרטי תוך הפרת הוראות המעסיק).

11. לטעמינו, כאשר בוחנים את השאלה אם ההשעיה (או אירועים דומים לה) מהווה אירוע מיוחד עקב העבודה יש לבחון את אירוע ההשעיה גם בהיבט של אירוע היסוד שהביא לה. בחינה משולבת זו עולה בקנה אחד עם מדיניות משפטית ראויה כיוון שבאמצעותה ניתן לפרוש את ההגנה הסוציאלית במידה העולה בקנה אחד עם תכליותיה החברתיות. מיקוד הזרקורים באירוע היסוד בלבד עלול להביא לצמצום יתר של ההגנה הסוציאלית, וזאת כאשר אירוע היסוד אינו אוצר חומרה המצדיקה את שלילתה. ואילו, מיקוד הזרקורים באירוע ההשעיה עלולה להביא להרחבת יתר של ההגנה הסוציאלית, וזאת כאשר חומרתו של אירוע היסוד מצדיקה מן ההיבט המשפטי את שלילתה. הבחינה המשולבת מאפשרת נקודת מבט רחבה שכזו, ולכן היא הראויה בעינינו. לאור בחינה משולבת זו במקרים מסוימים, משיקולים של מדיניות משפטית, ניתן להגיע למסקנה כי אירוע יסוד פלוני מוציא את אירוע ההשעיה מכדי אירוע מיוחד שהוא עקב העבודה."

(הדגשות הוספו – ל.ג.)

וראו גם :

עב"ל (ארצי) 22-09-1742 פלוני – המוסד לביטוח לאומי (24.5.2023).

ומן הכלל אל הפרט:

64. בענייננו יש להתייחס לשני נושאים, בבחינת השאלה אם יש ב"אירוע היסוד" כדי לשלול את ההכרה באירועים כפגיעה בעבודה: האחד – החשד לפלילים; השני – הפרת נוהלי הבנק.

החשד לפלילים:

65. במכתב הפרקליטות מיום 8.5.2018 (נ/14 למוצגי המוסד) נאמר כי הפרקליטות שוקלת להגיש נגד המנוח כתב אישום בכפוף לכללי השימוע. במכתב פורטו המעשים המיוחסים למנוח, בשיתוף פעולה עם העובדת הנוספת, שעיקרם ניצול מצוקתה של הלקוחה, כדי לקבל ממנה כספים. כפי העולה מהמכתב, השיטה שבה הוצאו הכספים מהלקוחה הייתה קבלת המחאות מהלקוחה, ופירעונן לכסף מזומן בבנק או ב"ציינג'י" של אדם אחר. במכתב הובהר כי בכפוף לכללי השימוע, הפרקליטות שוקלת העמדתו של המנוח לדין

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

בעבירות – עושק, ניסיון עושק, מרמה והפרת אמונים בתאגיד, הלבנת הון, מרמה במס הכנסה על דרך של סיוע לאחר.

66. בא כוחו של המנוח השיב במכתב מיום 9.7.2015 (נ/15 למוצגי הבנק) והתייחס בפירוט לטענות הפרקליטות, ובכלל זאת ציין כי על פי הודאתה המפורשת במשטרה של העובדת הנוספת, כמו גם מסמכים שנתפסו בבנק ובחיפוש בביתם של החשודים עולה כי המנוח לא קיבל מהלקוחה דבר; כי באותם מקרים בודדים שבהם המנוח פרט למזומן המחאות של הלקוחה בבנק עשה זאת לבקשתה, ולא ידע לאן הכספים מיועדים (ונמסר לו כי הם מיועדים לתרומות); כי מאז סיימה העובדת הנוספת את עבודתה בסניף שבו עבד המנוח, לא היו עוד משיכות מזומן תמורת שיקים של הלקוחה, למעט שתי משיכות של 1,000 ₪ ו-5,000 ₪ לבקשתה, אשר נמסרו לה במלואן בבית האבות; גם אם אין זה מקובל שפקיד בנק ימשוך מזומן וימסור ללקוח מחוץ לבנק, במקרה זה הלקוחה אשר הייתה מרותקת למיטה פנתה למנוח בבקשה למשוך עבורה סכומים נמוכים ואין מחלוקת כי המנוח מסר לה את מלוא הכספים שנמשכו. בא כוח המנוח סיכם ואמר כי **"יתכן והתנהלותו של מרשי לא הייתה תקינה במישור יחסי העבודה בינו לבין הבנק, יחד עם זאת, מחומר הראיות עולה כי למרשי אין חלק בקבלת הכספים .., הוא לא קיבל לידיו שקל אחד ולא סייע ל...[העובדת הנוספת – ל.ג.] לקבל כספים ..."**.

67. בשל מותו של המנוח בחודש יולי 2018, ההליך הפלילי בעניינו לא מוצה.

68. בית הדין האזורי קבע כי אין תחולה לסעיף 326 לחוק הביטוח הלאומי כי המנוח לא הורשע בפלילים, ועל כן יש לדחות את טענת המוסד כי יש לשלול את ההכרה בשל הוראת סעיף 326 לחוק. המוסד טען בסיכומים בערעור כי **"שאלת אשמת המנוח בהליכים הפליליים או המשמעתיים שנוהלו מולו (בשיתוף עם נחקרת נוספת) איננה רלוונטית לשאלת הקשר הסיבתי, אלא מה שרלוונטי הוא אם מצבו נבע מאירוע שהוא תוך כדי ועקב עבודתו"**.

69. למעשה, בערעור חזר בו המוסד מטענתו בבית הדין האזורי כי יש לדחות את תביעתה של המערערת בשל הוראת סעיף 326 לחוק, ועל כן אין לנו צורך להידרש לשאלות המתעוררות בקשר ליישומו של סעיף 326 לחוק [ראו דיון בעניין זה בעב"ל (ארצי) 1173-03-22 אברהם אסולין – המוסד לביטוח לאומי (13.9.2024)]. מכל מקום, אנו סבורים כי בענייננו, לא הוצגו ראיות הקושרות באופן מובהק וברור את המנוח לביצוע מעשים פליליים. לנוכח האמור, גם אין לנו צורך להידרש לשאלת חלוקת נטלי ההוכחה בהקשר זה בין המבוטח או הבא מכוחו לבין המוסד [ראו לעניין חלוקת נטל ההוכחה - עב"ל (ארצי) 33356-01-22 המוסד לביטוח לאומי – פלוני אלמוני (28.8.2022)].

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

הפרת נהלי הבנק:

70. בהודעתו במשטרה (נ/5 למוצגי המוסד), במקביל לכך שעמד על טענתו כי לא קיבל שקל מהלקוחה, הודה המנוח כי פעל בניגוד לנהלי הבנק, בכך שלא דיווח על מעשיה של העובדת הנוספת לבנק ולא פעל להפסקתם.

71. הפרת נוהל נוספת שנטענה כלפי המנוח היא העובדה שמשך כספים במזומן מחשבונה של הלקוחה והביא לה הכספים מחוץ לבנק. במסגרת מסמכי המערערת, הוצג מסמך בכתב יד שכתב המנוח, שלא ברור מתי נכתב ולאיזה צורך (מסמך 4 למסמכי המערערת). אולם מתוכנו ומהשאלות בעמוד האחרון למסמך עולה כי הוא נכתב **לאחר** שנחקר במשטרה. במסגרת מסמך זה, נטען על ידי המנוח כי משיכת הכספים במזומן ומסירתם ללקוחה מחוץ לבנק נעשו באישור ובידיעה של מנהלת הסניף. עוד צוין כי הביקורים נעשו בשנת 2014 כך שבכל מקרה אין קשר בינם לבין ההמחאות של הלקוחה שנפרעו בשנים קודמות. עוד נטען כי לא דיווח לממונים על כך שהעובדת הנוספת קיבלה כספים מהלקוחה בניגוד לנהלי הבנק מאחר שחשב שמדובר בסכום פעוט וחד פעמי ולא רצה לגרום לעובדת הנוספת נזק ואובדן מקום עבודה.

72. לטעמנו, אין במעשים אלה של המנוח כדי לשלול הכרה באירועים כפגיעה בעבודה, מנימוקים שנפרט להלן.

73. נקדים ונאמר כי יש לדחות את טענתו הגורפת של המוסד כי **"כל חריגה מנהלים הנוהגים והידועים במקום העבודה מצביעה על מעשה שאיננו 'עקב' העבודה" וכי אף אם מדובר במעשה ש"איננו חמור או איננו מביא לשכיר רווח אין לראות זה חלק מעבודתו"**. טענה זו סותרת הן את סעיף 82 לחוק והן את הפסיקה, כמפורט להלן.

74. בעניין **פלוני 2019** התווה בית הדין קווים מנחים לבחינת השאלה מה סממניו של אירוע היסוד המוציא את האירוע בעבודה מכדי פגיעה בעבודה וקבע כי –

"מבלי למצות, מן הצד האחד כאשר אירוע היסוד מהווה ביצוע רשלני של העבודה הרי שעובדה זו, כשלעצמה, אינה מוציאה – למעט במקרים של נזק פעוט – את ההשעיה שבאה בעקבותיו מגדריה של תאונת עבודה. זו למעשה מצוות המחוקק בסעיף 82 לחוק שזו לשונו:

"אין רואים תאונה כתאונת עבודה אם אירעה בעת שהמבוטח נהג ברשלנות שלא בהתאם להוראה חוקית ביחס לעבודתו שהובאה לידיעת העובדים במקום עבודתו, או שלא בהתאם להוראות שניתנו לו מאת מעבידו או מאת מי שנוהג להורות לו בענין עבודתו, אלא אם כן כתוצאה מאותה תאונה נפטר המבוטח או נעשה נכה עבודה או לא מסוגל לעבודתו או לעבודה מתאימה אחרת, עשרה ימים

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

לפחות, ואלא אם כן היו רואים את התאונה כתאונת עבודה לולא נהג כאמור". (הדגשה הוספה)

הגם שניסוחה של הוראה זו הוא דרך הגדרת חריג לחריג, עולה ממנה – ובפרט מהסיפא - כי כאשר סוג הפעולה היה נחשב כתאונת עבודה אלמלא ביצועה הרשלני אזי דרך ביצועה הרשלני לא ימנע הכרה בה כתאונת עבודה (אם המבוטח נפטר או נעשה נכה עבודה או לא מסוגל לעבודתו או לעבודה מתאימה אחרת, עשרה ימים לפחות).

...

מן הצד השני מתעוררת שאלה נפרדת, והיא מה הדין מקום בו אירוע היסוד אינו קשור לעבודה, היינו אינו משרת תכלית תעסוקתית או פעילות נלוות לה. בהיבט זה סבורים אנו כי אין מקום לנוסחאות גורפות. כך למשל, ומבלי למצות, לא הרי מקרה אירוע יסוד פעוט מבחינת חומרתו או מבחינת הריחוק שלו מביצוע העבודה (כגון, ביצוע שיחת טלפון פרטית במהלך העבודה והשעיה או פיטורים בעקבותיה) כהרי אירוע יסוד בעל חומרה מיוחדת (כגון, עובד המצית במכוון על מנת לנקום במעסיקו את מקום העבודה ובעקבות זאת הוא מפוטר או מושעה). בין מקרי קצה אלה עשויה להיות קשת רחבה של מקרים נוספים, שבשלב זה איננו נדרשים להגדרתם המדויקת, ובעניין זה ראוי שההלכה תתפתח עקב בצד אגודל".

וראו גם לעניין אי שלילת ההכרה בפגיעה בעבודה עקב ביצוע העבודה ברשלנות:

עב"ל (ארצי) 40573-02-21 **טארק קטנה - המוסד לביטוח לאומי** (18.9.2022).

עב"ל (ארצי) 54692-11-23 **המוסד לביטוח לאומי - שהאב אחמד אלדין (ג'ומעה)** (21.4.2024); עתירה לבג"ץ נדחתה: בג"ץ 4579/24 **המוסד לביטוח לאומי נ' אחמד שהאב**

אלדין (7.8.2024) (להלן - **בג"ץ אלדין**).

75. בענייננו, הפעולות שבביצוען לפי הנטען הפר המנוח את נהלי הבנק (משיכת מזומנים והעברת כספים ללקוחה ופיקוח על עובדת הכפופה לו ודיווח על ליקויים בתפקודה) הן פעולות שנעשו במסגרת **עבודתו השוטפת של המנוח בבנק**, ואינן פעולות או מעשים חיצוניים שאינם קשורים לעבודה, כגון – קבלת טובת הנאה מלקוח או מסירת מידע על לקוח הבנק. על כן, גם אם המנוח ביצע את הפעולות שלא כראוי, ברשלנות או תוך הפרת נהלי הבנק בקשר אליהן, פעולות אלה, כמו גם אירועים הנובעים מהן כגון השעיה או פיטורים – אינן יוצאות מגדר פגיעה בעבודה, לנוכח הוראת סעיף 82 לחוק. זאת, משלא הוכח (ובהערור אף לא נטען) כי הן בוצעו אגב פשע או ניסיון לבצע פשע וחל עליהן סעיף 326 לחוק. טענת המוסד מנסה למעשה ליצור קטגוריה נוספת של אירועים שלא ייחשבו כפגיעה בעבודה, וכפי שנקבע בבג"ץ **אלדין**, אין מקום לכך בהעדר קביעה ברורה של המחוקק, וההסדרים בחוק הביטוח הלאומי ממצים בעניין זה.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 66350-11-23

4) **שאלת הקשר הסיבתי בין הנזק הנפשי כתוצאה מהאירועים המיוחדים והתאבדות המנוח היא שאלה רפואית:**

76. לטענת המוסד, שנתקבלה בפסק דינו של בית הדין האזורי, חלוף הזמן בין סיום קשר העבודה לבין התאבדות המנוח והאירועים שהתרחשו בפרק זמן זה ניתקו את הקשר הסיבתי בין הפגיעה בעבודה כתוצאה מהאירועים המיוחדים (ככל שהייתה פגיעה שכזו) לבין מותו של המנוח כתוצאה מהתאבדות. זאת, גם בהתחשב בכך שלא הוצג תיעוד כי המנוח קיבל טיפול תרופתי או טיפול אחר במהלך תקופה זו, באורח חייו של המנוח בתקופה זו, וכי להתאבדות קדמו אירועים משמעותיים שנקטה הפרקליטות בקשר לתלונה הפלילית שהוגשה כנגד המנוח – מכתב הפרקליטות המודיע על כוונה להגיש כתב אישום בכפוף לשימוע ועיקול חשבונות הבנק של המנוח. אין בידינו לקבל טענה זו.

77. כאמור בסעיף 53 לעיל, חלוף הזמן **כשלעצמו** בין מועד הפגיעה בעבודה לבין מועד ההתאבדות ופטירתו של המנוח אינו שולל הכרה במותו של המנוח כפגיעה בעבודה, ויש לבחון שאלה זו לגופה.

78. ככל שייקבע כי האירועים המיוחדים גרמו נזק נפשי למנוח, השאלה אם בנסיבות המקרה הנדון, דהיינו חלוף הזמן בין האירועים המיוחדים שגרמו לנזק נפשי וכן האירועים המשמעותיים (מכתב הפרקליטות ועיקול חשבונות הבנק) עובר להתאבדות – קיים קשר סיבתי בין הפגיעה בעבודה כתוצאה מהאירועים המיוחדים לבין מותו של המנוח, במידה הנדרשת בהתאם לפסיקה, היא שאלה רפואית שעל המומחה הרפואי להשיב לה. בהקשר זה, יש לשאול את המומחה הרפואי את השאלה הרלוונטית לבחינת הקשר בין הפגיעה בעבודה (ובענייננו – הנזק הנפשי שנגרם כתוצאה מהאירועים המיוחדים) לבין מותו של המבוטח (ובענייננו – התאבדות המנוח בשנת 2018) כנדרש על פי הפסיקה [ראו לעניין זה: עניין גונן סעיף 28 לפסק הדין; עב"ל (ארצי) 5872-03-22 המוסד לביטוח לאומי - חוה רמתי (6.10.2022)].

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 23-11-66350

סוף דבר :

79. על יסוד כל האמור לעיל, הערעור מתקבל, כמפורט להלן :

79.1. אירוע ההשעיה ואירוע סיום העבודה הם בגדר "אירועים מיוחדים".

79.2. יש למנות מומחה רפואי אשר יתבקש לחוות דעתו בשתי שאלות: האחת –

האם האירועים המיוחדים גרמו למנוח לנזק נפשי? השנייה, ככל שהמענה לשאלה

הקודמת חיובי – הקשר בין הנזק הנפשי להתאבדות המנוח, כנדרש על פי הפסיקה.

80. ההוצאות שהוטלו על המערערת בפסק דינו של בית הדין האזורי מבוטלות. המוסד ישלם

למערערת שכ"ט עו"ד בסך של 5,000 ₪, וזאת בתוך 30 יום.

ניתן ביום ט"ז שבט תשפ"ה (14 פברואר 2025) והותר לפרסום בנוסח זה ביום כ"ה שבט

התשפ"ה (23 פברואר 2025) ויישלח לצדדים.

רועי פוליאק,
שופט

סיגל דוידוב-מוטולה,
שופטת

לאה גליקסמן,
שופטת, אב"ד

גברת רחלי בוהדנה,
נציגת ציבור (מעסיקים)

גברת רחל בנימין,
נציגת ציבור (עובדים)